

Clara Usón

Fiica Estului

Traducere din limba spaniolă și note de Mariana Sipoș

POLIROM
2017

O fetiță blondă de doi-trei ani, cu o pălărie albă pe cap, așezată pe vine în nisip, doar în chiloți, cu o greblă de jucărie în mâna dreaptă, scotea limba la ei de pe un perete alb din fața ușii.

— Este fiica mea, îi spuse Sașa. Pe ea o văd mai întâi când ajung acasă.

— Tu ai făcut fotografia?

Sașa încuviință din cap.

— Este reușită și fetița de asemenea, ai o fată foarte frumoasă, spuse Ana, mișcată de ideea acestui tată care așezase la loc vizibil fotografia fiicei sale, fetița adorată de care îl despărțeau o soție infidelă și mii de kilometri de pământ și apă. Vru să-i spună, ca să-i facă plăcere, că fiica sa semăna cu el, când fură surprinși de râsul unei femei și de vocea unui bărbat.

— *Come on! Don't laugh so much. Try again.*

— *I am trying! I am doing my best,* spunea râzând femeia.

Nu erau singuri. Sașa se încruntă și înaintă hotărât pe coridor, iar ea îl urmă. Coridorul făcea la stânga și dădea într-o încăpere care era în același timp living și cameră de lucru, plină de mobile amestecate, de strânsură, ca în casele prietenilor ei studenți, din Novi Beograd: scaune desperecheate, o lampă cu picior, cu bec, dar fără abajur, o masă rotundă acoperită de o mușama pe care erau îngrămădite pahare, cești, o scrumieră plină de mucuri de țigară, o combină muzicală pe care recunoscu coperta unui disc vechi al formației Rolling Stones, un televizor, o canapea desfundată, un dulap plin de cărți, discuri și CD-uri, aplecat periculos într-o parte și în fund, un culoar care dădea spre o fereastră colorată de lumina roșiatică a apusului, sub litografia unui tablou de Kandinsky, un birou format dintr-o tăblie de lemn nelăcuit, așezată pe două capre ca pentru tăiat lemne, plin de hârtii, cu un computer și un fax în fața căruia se aflau un bărbat și o femeie, care stăteau cu spatele și nu păreau să îi fi auzit intrând.

— *Hi, Ron. You're home. What a surprise!* spuse Sașa, pe un ton care lăsa să se înțeleagă că surpriza nu era prea plăcută.

Bărbatul tresări, dar imediat zâmbi, se ridică de pe scaun și îi veni în întâmpinare, șchiopătând puțin cu piciorul drept. Era

mai în vârstă ca Sașa. Ana calculă că trebuia să aibă vârsta tatălui ei și, la fel ca el, era nu prea înalt, dar și corpulent, și aici se opreau asemănările.

— *Good to see you*, Sașa, spuse bărbatul. În cele din urmă, excursia la Zvenigorod cu Nicole s-a amânat, i s-a îmbolnăvit cățelușa și nu vrea să o lase singură în casă. Am venit doar să trimit un fax.

Avea un aer necăjit, ca și cum se simțea vinovat sau ar fi fost prins făcând ceva greșit. Ana își dădu seama că prietenul său îi promisese lui Sașa că va lipsi din casă pentru a-i lăsa acestuia terenul liber; fără îndoială, invitația să vadă fotografiile și să bea o cafea, care păruse întâmplătoare, era premeditată. Poate de aceea, Sașa îi dăduse întâlnire în stația Arbat, aproape de apartamentul lui. Era ceva în acel necunoscut, în zâmbetul nesigur, instabil, puțin cam fals, în privirea blândă, imploratoare, care îi displăcea. Sașa făcu prezentările.

— El este Ron, prietenul din Toronto care împarte apartamentul cu mine. Ea este Ana, o prietenă andorrană.

— Ah, Andorra! Ce piste bune de schi! spuse Ron.

Ea se înroși, Sașa își stăpâni râsul. Ron vru să știe dacă Ana locuia în Moscova sau se afla doar într-o vizită turistică; ce părere avea despre oraș, dacă avusese ocazia să viziteze Kremlinul... Era o situație jenantă, numitul Ron nu voia să înțeleagă că era în plus și că ar face bine să trimită faxul și să plece cât mai repede; continua să-i privească cu zâmbetul lui nătâng și cu gura deschisă, de parcă ar fi așteptat să iasă din ea cuvintele potrivite. Ana își dădea seama că Sașa făcea eforturi pentru a-și stăpâni nervozitatea; o amuza și în același timp îi făcea plăcere că dorea atât de mult să rămână sigur cu ea. Femeia al cărei râs îl auziseră la sosire rămăsese așezată pe un scaun pliant, la birou, cu capul întors spre ei cu un aer timid. Era tânără, mult mai tânără decât Ron, cu ochii deschiși la culoare și părul de un blond închis. Avea trăsături plăcute, care trezeau simpatie; ar fi fost frumoasă dacă nu ar fi avut niște semne întunecate care îi urăteau chipul, urme ale vreunei boli sau rămase după o acnee feroce. Ca și cum și-ar fi amintit brusc de ea, Ron le-o prezentă:

— *Let me introduce you to Alma*, o bună prietenă. Am cunoscut-o în Sarajevo. Este o jurnalistă de la *Oslobodenje*. I s-a stricat faxul și m-a întrebat dacă poate să-l folosească pe al meu, vreau să spun pe al tău, Sașa, se corectă.

Oslobodenje, Sarajevo, Alma... Aceste trei cuvinte o îngroziră. Fata musulmană (pentru că dacă se numea Alma în mod sigur trebuia să fie musulmană), se ridică de pe scaun, își aranjă poalele din spate ale cămășii pe care spătarul scaunului le ridicase și le întinse mâna zâmbind.

— *Nice to meet you*, îi spuse lui Sașa.

— *Nice to meet you*, repetă el, adresându-i-se.

A trebuit să facă un efort să-și învingă repulsia instinctivă, ca să întindă brațul și abia să atingă cu degetele mâna care i se întindea. Zâmbind, bosniaca lăsă să i se vadă dantura din care lipsea un dinte incisiv de sus; avea ceva de rău augur acea gaură neagră într-o gură tânără și frumoasă. Ana se gândi că accentul fetei vorbind englezește era identic cu al ei și probabil cineva va observa acest lucru. Nu voia să se știe că era sârboaică, în nici un caz jurnalista musulmană sau fotograful canadian nu trebuia să alege adevărata ei identitate. Trebuia să plece de acolo, intrase într-o încurcătură pe care niciodată nu și-ar fi închipuit-o, dar nici Sașa, nici ceilalți doi nu păreau să-și dea seama de îngrijorarea ei.

— Ron este un adevărat reporter de război, îi spuse Sașa, unul din acei fotografi care nu sunt mulțumiți dacă nu șuieră gloanțele în jurul lor și cred că doar fotografiile făcute în timp ce își riscă viața merită atenție. A fost în războiul din Bosnia chiar de la început, până când o schijă de mitralieră i s-a înfipt în pulpa dreaptă și a trebuit să fie scos din Sarajevo pe targă, dar deja vrea să se întoarcă, este incorrigibil, *he's a hopeless case*.

Fața palidă a canadianului se înroși, nu-ți dădeai seama dacă din cauza timidității sau de satisfacție pentru laudele primite.

— *Don't believe a word he says*, nu-l crede, se grăbi el să-l contrazică. Sașa exagerează, nu sunt un kamikaze, sunt mai curând un fricos, dar am avut ghinionul să mă lovească o grenadă

sârbească în picior, când ieșeam de la hotelul Holliday Inn din Sarajevo. Binefacerile meseriei.

Fu tentată să îl întrebe: Cum poți fi atât de sigur că era o grenadă sârbească și nu una musulmană? dar își reprimă impulsul. Se gândea doar la cum să plece.

— *I have to go*, anunță. S-a făcut foarte târziu, deja se întunecă, nu vreau să mă întorc la hotel noaptea.

— De ce te grăbești? o întreabă Sașa. Ziceai că prietenii tăi nu se vor întoarce la Ucraina până la ora cinei. Te voi duce eu cu mașina, nu-ți fă griji din cauza asta.

— Nu, mulțumesc, nu vreau să te deranjez. Chiar trebuie să plec, așa este cel mai bine.

— De ce este cel mai bine? Este o plăcere pentru mine să te conduc *no trouble at all*. Dacă pleci acum, o să fiu foarte nefericit. Sau poate nu știi cum să-mi spui că nu mai vrei să-mi vezi fotografiile?

Tonul lui Sașa era glumeț, dar pe față i se citeau decepția și supărarea.

— Dacă e din cauza noastră, noi plecăm, interveni Ron, stânjenit. Numărul e ocupat și încă nu am putut trimite faxul, dar... Vom încerca în altă parte, poate la Nicole. O s-o rugăm să ne lase la fax, dacă are.

Ana se simțea centrul tuturor privirilor, deși nici Ron, nici Alma nu se uitau la ea; Sașa însă o privea cu un reproș tăcut. Renunță la idee și le spuse:

— Vă rog, nu plecați, eu...

— Rămâi?

— Da, mai rămân puțin, admise.

Lui Sașa i se luminează fața, își recuperează veselia.

— *Good girl!* spuse, este groaznic de cald aici, de când am sosit, mă trec toate apele. Parc-am fi într-o saună. Și nu există posibilitatea să potrivesc temperatura, se plânse.

Ana transpira și ea, în Moscova, temperatura în locuințe și localuri era totdeauna foarte mare. Își scoase jacheta de lână groasă, cu model geometric, sub care avea bluza roșie dintr-un material care imita satinul, o cămașă pentru ocazii, foarte elegantă,

pe care și-o pusese pentru întâlnirea cu Sașa, chiar dacă nu știa dacă el va veni. Alma i-o admiră fără rezerve, spuse că era foarte frumoasă și ea mulțumi, încurcată, pentru compliment, era neplăcut să primească o laudă de la o inamică.

— Mi-a făcut-o mama, spuse, eu îi dau modelul și ea îmi coase la fel ca în fotografiile din revistă.

— Și mama face la fel! spuse Alma uimită. Adică înainte de... Cumpăram reviste de modă nemțești și, deși nici ea, nici eu nu știam germana, reușea mereu să-mi coasă orice model. Așa făceam toate femeile din Iugoslavia. Bine, presupun că nu și cele care trăiau în Belgrad sau în Zagreb, acolo sunt orașe mari, cu multe magazine. Nu credeam însă că și în Europa de Vest femeile își cos singure hainele. Cum ai spus că se numește țara ta?

— Andorra, șopti Ana abia auzit, destul de jenată. Era absurd că se forțau să converseze în engleză între ele când s-ar fi putut înțelege mai bine în propria lor limbă. Sârba și bosniaca abia dacă se deosebesc între ele și ea era obișnuită cu accentul caracteristic al vorbirii din Sarajevo pe care îl avea Alma, cu consoanele înmuiate. Îi stârnea amintiri, petrecuse în acel oraș lungi perioade de timp, în casa lor din cartierul Pofalići, cu părinții săi, cu bunica, unchii și verii ei, acea casă pe care musulmanii o transformaseră în cenușă. Poate că s-a întâlnit vreodată cu musulmana asta la Casa Tineretului, poate au dansat una lângă alta la vreo petrecere sau au asistat la vreun concert al formațiilor locale, suspinând amândouă după o privire mai deosebită a solistului sau a chitaristului... Îi plăcea fata, avea mult mai multe lucruri în comun cu ea decât cu Sașa sau cu fotografii canadian și aproape îi părea rău că îi lipsea un dinte sau că trebuise să se refugieze la Moscova, dar așa sunt războaiele, mereu există victime nevinovate, și mulți sârbi au fost nevoiți să fugă din Bosnia sau din Croația. În plus era o jurnalistă de la *Oslobodenje*, nu era chiar atât de inocentă.

— Mă duc să fac repede un duș, spuse Sașa, nu mă mai suport.

Și, ca și cum s-ar fi temut că Ana s-ar plictisi în timpul absenței sale, îl rugă pe prietenul său Ron să-i arate fotografiile lui.

— Pentru că înțeleg că nu mai vrei să le vezi pe ale mele. O să te impresioneze, sunt incredibile. Ron este fantastic, dacă în loc de să lucreze pentru *Toronto Sun* ar face-o pentru *The New York Times*, ar fi primit de mult Premiul Pulitzer.

— Ți stă foarte bine în roșu, adăugă, înainte să dispară pe culoar spre duș.

Canadianul, prietenul ascultător, scoase un dosar cu coperti albastre dintr-o cutie de carton, care împreună cu alte obiecte și tot felul de fleacuri zăceau pe jos, pe coridor. Ana și canadianul se așezară pe canapea, în timp ce Alma încerca în continuare să trimită faxul. Ron își puse dosarul albastru pe genunchi și îi spuse că *Oslobođenje* era un ziar din Sarajevo care prin minune continua să apară în fiecare zi, în ciuda faptului că sârbii bombardaseră clădirea unde își avea sediul. Ziariștii, „niște eroi, niște curajoși”, așa îi considera, lucrau la subsol, unde și dormeau apoi, punându-și în pericol viața, dimineața străbăteau străzile orașului asediat într-un vechi Volkswagen și distribuiau ziarul, între salve de artilerie și tirurile mitralierelor lunetiștilor. Alma și jurnalistul sârb aveau sarcina să trimită pe fax comunității bosniace care trăia la Moscova articolele din exemplarele pe care le primeau de la Zagreb, pentru a informa despre morții din ziua precedentă, casele arse, localitățile ocupate de inamic...

— Războiul din Bosnia este teribil, spuse. Am fost în multe zone de conflict, dar acesta este incredibil de sălbatic, mai rău ca în Irak. Ești la curent cu ce se întâmplă acolo?

Ea răspunse:

— Da, urmăresc la televizor, apare la știri, am înțeles că este un război civil între sârbi și musulmani.

— Un război civil? Nu este un război civil! o corectă supărat canadianul. Este o agresiune, sârbii vor să-i extermine pe musulmani, ei au armată și bosniacii, nu. Militarii sârbi trag cu tunurile și cu tancurile în civili fără apărare... Un adevărat măcel, un genocid. Și asta se petrece în centrul Europei, la sfârșitul secolului XX și comunitatea occidentală nu face nimic ca să împiedice așa ceva. Este o rușine!